

Det talte ord gælder.

Spørgsmål P: ”Vil ministeren venligst kommentere videofilmen "Danske plejehjem indfører besøgsrestriktioner" fra Berlingske Tidende, samt redegøre for hvilke fremadrettede initiativer ministeren agter at iværksætte med henblik på at sikre pårørende adgang til deres ældre familiemedlemmer, herunder kommende lovgivningsinitiativer?

Indledningsvis vil jeg gerne understrege, at det berører mig dybt, når jeg ser sådan et videoklip. Jeg kan levende forestille mig, at det har været en svær og hård tid for de pårørende i sagen – ja for hele familien – at skulle kæmpe med næb og kløer bare for at få lov til at se deres far, svigerfar og bedstefar i den sidste tid. Der er tale om en meget ulykkelig situation. Og en uacceptabel situation.

Vi er her vidner til, hvor galt det kan gå ude i den enkelte kommune, når dialogen ophører, og samarbejdet går i hårdknude mellem de pårørende og plejepersonalet. Og vi ser også tydeligt, at det største offer er den svageste part – nemlig den ældre. Situationer som denne skal for alt i verden undgås.

Derfor har det også været helt afgørende for mig hurtigst muligt at finde en løsning på problemstillingen, så vi undgår lignende sager fremover.

Mit klare udgangspunkt er, at det ikke bør være nødvendigt med besøgsrestriktioner. Som jeg hele tiden har sagt, er det helt fundamentalt, at vi husker, at boligen er beboerens ” eget hjem”. Og

det er nu engang sådan, at der bestemmer man selv, hvem der må komme og hvornår.

Der er ingen tvivl om, at man kommer langt med dialog og samarbejde mellem plejepersonalet og de pårørende. Det giver klart de bedste betingelser for god pleje og omsorg samt en tryk hverdag for den ældre.

Men vi må også erkende, at der kan opstå helt særlige situationer, der ikke kan håndteres gennem dialog – først og fremmest fordi der også er et hensyn at tage til de øvrige beboere og plejepersonalet. Jeg snakker ikke om tilfælde, hvor de pårørende er utilfredse med plejen, og personalet ikke gider at høre på dem – slet ikke. Jeg snakker om trusler, grov eller chikanøs adfærd og et vigtigt hensyn til andre beboere – fx demente ældre – som ikke kan håndtere for mange indtryk.

Hvordan håndterer vi balancegangen mellem den ældres selvbestemmelse på den ene side og de her få tilfælde på den anden?

Det spørgsmål var baggrunden for, at jeg nedsatte en arbejdsgruppe. Formålet har været at undersøge, hvordan vi i fremtiden kan undgå så ulykkelige situationer som i den konkrete sag.

Som I ved, udtalte Folketingets Ombudsmand sig i sommers i den konkrete sag fra Tårnby Kommune.

Folketingets Ombudsmand har i sin udtalelse slået fast, at en kommune med hjemmel i den ulovbestemte retsgrundsætning om anstaltsforholdet kan træffe afgørelse om besøgsrestriktioner.

Jeg skal spare jer for den længere juridiske udredning, men oversat til almindelig dansk betyder det, at en kommune på baggrund af det nuværende – og vel at mærke uskrevne - retsgrundlag har adgang til at træffe afgørelse om besøgsrestriktioner, hvis det er nødvendigt for at få institutionen til at fungere.

Det vil i så fald være en afgørelse i forvaltningslovens forstand med dertil hørende krav om begrundelse, partshøring m.v. Afgørelsen må heller ikke være mere indgribende end højst nødvendigt – man skal med andre ord søge problemet løst med mindre indgribende midler om muligt.

På baggrund af sin behandling af sagen har Folketingets Ombudsmand efterfølgende bedt Socialministeriet om en vurdering af, om det vil være hensigtsmæssigt at lave en egentlig lovregulering af området. Det hænger sammen med, at anstaltsforholdet – som nævnt - er uskreven ret, der er udviklet i praksis og tilmed er et forholdsvis ukendt retsgrundlag for kommunerne.

Det indebærer en risiko for, at hensynet til de ældres selvbestemmelsesret ikke varetages i tilstrækkeligt omfang, og at der meddeles besøgsrestriktioner, som rent ud sagt ikke er i orden. Enten fordi der ikke er grundlag for dem, eller fordi man ikke overholder de forvaltningsretlige regler i forbindelse med dem.

Jeg har nu fået et udspil fra arbejdsgruppen, og det vil blive oversendt til Folketingets Socialudvalg som opfølgning på samrådet her. På baggrund af arbejdsgruppens anbefalinger har jeg besluttet mig at foretage en egentlig lovregulering af kommunernes adgang til at træffe afgørelse om besøgsrestriktioner.

Jeg er helt grundlæggende enig med ombudsmanden i, at der er behov for klare regler om, hvornår og i hvilke situationer sådanne indgreb eller reguleringer helt undtagelsesvis kan finde sted. Det er ganske enkelt nødvendigt, hvis vi skal sikre den ældres selvbestemmelse og de pårørendes retssikkerhed. Og det er netop det primære formål med reguleringen, som vil gælde beboere i plejehjem og andre boformer til personer med behov for omfattende hjælp og pleje.

Udgangspunktet er igen, at boligen er beboerens ”eget hjem”, hvilket betyder, at beboeren selv kan bestemme, hvem der skal komme og hvornår. Det skal respekteres af plejepersonalet og de pårørende. Derfor er det klare udgangspunkt, at der ikke bør træffes afgørelse om regulering af konkrete besøgendes adgang i den del af boligen, som er beboerens eget hjem.

Men som sagt må vi erkende, at der også er en anden side af sagen. Der kan fx opstå situationer, som er uacceptable og uholdbare for de øvrige beboere og plejepersonalet. Det beror selvfølgelig på en konkret vurdering i den enkelte situation, men formålet med lovforslaget er også at sætte rammerne for, hvad det er for en type

adfærd, som kan nødvendiggøre restriktioner – og i hvilke situationer.

Lad mig komme det lidt nærmere:

Det kan fx være nødvendigt med begrænsninger i situationer, hvor personalet yder personlig og praktisk hjælp, og hvor konkrete pårørende har en så chikanerende og truende adfærd over for plejepersonalet og/eller beboeren, at hjælpen ikke kan udføres forsvarligt, når de pårørende er til stede.

Man kan også forestille sig en situation, hvor pårørende gentagne gange har forstyrret en frokost i en spisestue på et plejehjem, hvor der sidder en gruppe demente beboere og spiser frokost. De pårørende klager over den mad, der bliver serveret, samtidig med at de højlydt kritiserer plejepersonalet og måske endda har en adfærd, der virker truende.

De demente beboere bliver forvirrede og bange over situationen og glemmer alt om at spise. I sådan en situation vil der hurtigt kunne herske en meget kaotisk stemning.

Det her handler naturligvis på ingen måde om, at de pårørende ikke må gøre opmærksom på fejl og mangler - for det har de så afgjort ret til! Det handler blot om, at der også er et hensyn at tage til de øvrige beboere på stedet samt det plejepersonale, der skal sikre, at alle beboerne kan spise uforstyrret.

Men det er klart, at hvis de pårørende skaber uro hos de øvrige beboere og efter gentagne forsøg ikke vil acceptere en henstilling,

men i stedet fortsætter med deres chikanerende adfærd – ja, så kan det i sidste ende blive nødvendigt at træffe afgørelse om en besøgsrestriktion. Den kan f.eks. gå ud på, at de pårørende ikke må komme på fællesarealerne på bestemte tidspunkter eller opholde sig bestemte steder af hensyn til de øvrige beboere og plejepersonalet.

Der kan altså være situationer, hvor der er behov for at regulere konkrete pårørendes færden i plejeboliger i de tilfælde, hvor der udvises ekstreme tilfælde af voldelig, truende eller groft chikanøs adfærd.

Formålet med en lovregulering er at give retningslinjer for, hvilke typer og grader af adfærd, der betragtes som så uacceptabel, at de kan føre til regulering af enkelte besøgendes tilstedeværelse, når betingelserne herfor er opfyldt.

Ved fastlæggelsen af grænserne for adfærd, der er så uacceptabel, at besøgsrestriktioner kan komme på tale, skal der tages hensyn til på den ene side den enkelte beboers selvbestemmelsesret - og på den anden side hensynet til de øvrige beboeres pleje og tryghed samt plejepersonalet, der skal kunne udføre de nødvendige omsorgsopgaver.

Der skal dog være proportionalitet mellem den indgribende restriktion og baggrunden for, at den tages i anvendelse, og det skal sikres, at andre løsninger er forsøgt anvendt uden resultat.

Det er selvfølgelig også afgørende for mig, at en afgørelse om besøgsrestriktioner ledsages af de sædvanlige forvaltningsretlige krav om begrundelse, partshøring osv., ligesom der skal gives

klageadgang for både beboeren og de pårørende. Igen fordi det altså er en meget indgribende afgørelse.

Det er hensigten at fremsætte et lovforslag på baggrund af arbejdsgruppens anbefalinger i januar 2011.

Spørgsmål Q: ”Vil ministeren venligst komme med sin vurdering af samfundsudviklingen med særlig fokus på ældresektoren, når der tilsyneladende er en stigende tendens til at indføre besøgsrestriktioner, og vil ministeren oplyse om Kommunernes Landsforening har særlige initiativer over for deres medlemmer med henblik på at sikre et bedre samarbejde mellem plejehjem, beboere og pårørende?”

Jeg vil i min besvarelse af spørgsmål Q gerne starte med at slå fast, at arbejdsgruppens undersøgelser har vist, at omfanget af kommunernes brug af besøgsrestriktioner ikke er så stort, som man kunne få indtryk af efter pressens omtale. Der er oftest tale om enkeltstående tilfælde, hvor den konkrete kommune har følt, der ikke har været andre udveje.

Socialministeriet har foretaget en rundringning til 12 af de kommuner, som overfor Berlingske Tidende har oplyst, at de anvender besøgsrestriktioner. Det tyder på, at der ikke er tale om, at kommunerne generelt anvender besøgsrestriktioner. De adspurgte kommuner har oplyst, at de ikke har indført generelle besøgsrestriktioner, og at konkrete besøgsrestriktioner kun anvendes som den absolut sidste udvej.

Socialministeriet kontaktede endvidere yderligere 10 kommuner, som ikke havde været omtalt i Berlingske Tidende. Heller ikke i disse tilfælde var der tale om generelle besøgsrestriktioner. Og ingen af de adspurgte i denne gruppe havde kendskab til enkeltsager med besøgsrestriktioner.

Jeg har endvidere rettet henvendelse til KL og spurgt, om man fra KL's side er i gang med initiativer, der kan sikre samarbejdet mellem plejehjem, beboere og pårørende.

KL har i den anledning oplyst, at der ikke er iværksat særlige initiativer over for deres medlemmer med henblik på at sikre et bedre samarbejde mellem plejehjem, beboere og pårørende. KL har endvidere oplyst, at dette skyldes, at KL generelt oplever, at der er et godt og tillidsfuldt samarbejde mellem plejehjem, beboere og pårørende. Det er KL's opfattelse, at der kun i yderst få tilfælde opstår problemer i samspillet, som ikke kan løses via almindelig dialog.

Derudover har jeg modtaget en række tilkendegivelser i forbindelse med den senere tids omtale af kommuners brug af besøgsrestriktioner, og jeg synes, der er mange gode forslag til, hvordan man kan styrke kommunerne fremover. Bl.a. nævnes konflikthåndtering som en oplagt mulighed. Det er selvfølgelig også noget, jeg synes, man kan arbejde videre med.

Afslutning:

Jeg er overbevist om, at det er i alle parter interesse, at vi finder nogle ordentlige løsninger, der fremover kan sikre, at kommunerne

bliver bedre rustet til at håndtere sager, hvor samarbejdet går i
hårdknode. Besøgsrestriktioner er og skal være absolut sidste udvej.
Dialog og samarbejde er vejen frem.